

Miljö

ÅRET SOM GÅTT I EKO-KOMMUNEN

Sopor och källsortering

Under året som gått har sophanteringen åter fått stor plats på löpsedlarna. ReCulture-projektet blev inte av och sommarens soptransporter till fastlandet har orsakat mycket debatt. En allmän åsikt på Gotland är att vi själva ska kunna ordna en slutlig hantering av våra sopor. Samtidigt är det svårt att hitta lämpliga platser för deponier och andra typer av avfallsbehandling på ön, mycket på grund av Gotlands känsliga mark- och vattenförhållanden. Det är därför helt naturligt att vi även i framtiden kan komma att söka lämpliga avfallslösningar som innebär samarbete med företag eller kommuner på fastlandet. Sopor och källsortering är och förblir tätt förknippat med vår strävan att bli en Ekokommun värd namnet. Trots de problembilder som finns blir gotlänningarna hela tiden bättre på att källsortera och minska sin avfallsmängd, en sanning som ofta hamnar i skuggan av de stora rubrikerna.

Förvaltningarnas miljöarbete

Kommunens förvaltningar kämpar på i sitt miljöarbete. Kommunens miljöutbildning som under senare år letts av Ditte Kahlström har nu omfattat drygt hälften, eller ca 4 000 av kommunens anställda. Utbildningen har medfört ett ökat engagemang med önskemål om åtgärder som naturlig följd. Tekniska förvaltningen har under året satsat extra resurser på att hjälpa förvaltningarna med källsorteringen. Energianvändningen ute på förvaltningarna minskar genom ett målmedvetet arbete. Drygt tio skolor och daghem ingår i det riksomfattande miljöcertifieringsprogrammet Grön Flagg. Den årliga Ekodagen på Borgen drog som vanligt en stor skara intresserade åhörare som fick en uppdatering av goda exempel i Ekokommunen. På Ekodagen kungjordes även vinnaren av årets Ekokommunpris, nämligen Gotlands Läns Folkhögskola.

Blå Flagg

Blå flaggprojektet har under året nått det primära målet i och med att tre stränder erhöll Blå flagg redan till badsäsongen 2000. Dessa stränder var Gustavsvik, Slite och Aminne. Visby Gästhamn har Blå Flagg sedan 1998.

Många internationella kontakter

Ekogruppens arbete har inneburit många internationella kontakter under året. I mars var Ekogruppen inbjuden till Japan för att marknadsföra Gotland som besöksmål för miljöintresserade japaner. Resan har därefter följts av flera japanska grupper som kommit hit för att uppleva så kallade ekosafaris. I april kom en grupp studenter från Bretagne hit på studieresa för att under närmare två veckor besöka myndigheter och företag främst inom lantbruk och livsmedelsindustrin. Miljöbussen gjorde genom projektet BASE 21 flera besök i Baltikum för att så frön till ett eget lokalt Agenda21-arbete.

I oktober var kommunen värd för årets vänortsutbyte med Rhodos. Våra grekiska gäster ville denna gång främst studera vårt miljö- och Agenda 21-arbete.

Kommunen deltar, som en del av sin utveckling mot ett hållbart samhälle, i EU:s kampanj (CTO, Campaign for Take-off) för att öka andelen förnyelsebar energi inom EU. I oktober deltog Ekogruppen i den första gemensamma CTO-konferensen i Toulouse.

Värd för ekokommunmöte

Ekogruppen stod i april också som värd för årsmötet för Föreningen Sveriges Ekokommuner, där Gotland sedan länge är medlem. Kringarrangemangen var mycket uppskattade av deltagarna från 40-talet andra ekokommuner. Bland annat bjöds det på bussfärd till Näsudden och Roma och Stefan Edman höll ett inspirerande föredrag dit även allmänheten var inbjuden.

Miljöpris

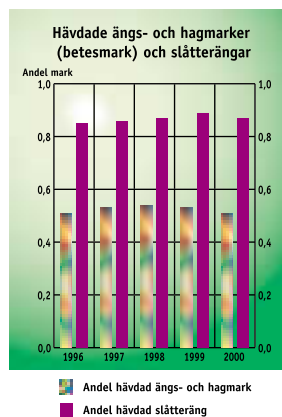
I november fick representanter från kommunen motta hedersdiplom i tävlingen Kungens miljötävlan. Det är alltid roligt att få uppskattning för det fina miljöarbete som alla gotlänningar är med och bidrar till

Adam och Eva *Dactylorhiza sambucina*

ÖVERGRIPANDE NYCKELTAL

1. Hävdade ängs- och hagmarker (betesmark) och slätterängar

Kommentar: Av inventerade 39 143 ha (inklusive 10 000 ha kalkhällmarker, 2000 ha strandängar och 325 ha slätterängar) hävdades under 2000 ca 20 055 ha ängs- och hagmark. Länsstyrelsen har nyligen genomfört en begränsad inventering inom tre socknar och undersökningens resultat tyder på att arealen hävdad mark minskar men det som hävdas är i bättre hävdstillstånd. Förklaringen är att kunskaperna ökar hos brukarna men även kvalitetskravet för att få miljöstöd. Kontrollsystemet fungerar allt bättre och länsstyrelsens åtgärdsplaner för gårdarna har stor betydelse. Beträffande slätterängar håller man ställningarna men en viss minskning har skett under det sista året. Förklaringen är till stor del att ängarna genom åtgärdsplanerna fått en bättre avgränsning av den hävdade arealen. Av totalt 325 hektar utbetalades under året ersättning för 283 hektar.

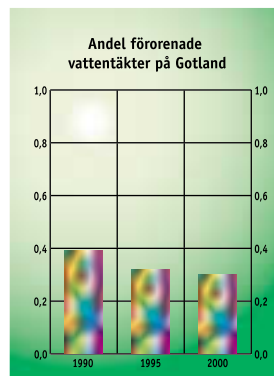

Diagrammet visar andelen hävdad eller skyddad ängs- och hagmark i förhållande till totalarealen skyddsvärd ängs- och hagmark. Diagrammet visar även andelen hävdade eller skyddade slätterängar i förhållande till skyddsvärda slätterängar. Nyckeltalet är ett tal mellan 0 och 1, ju högre värde desto bättre.

Källa: Länsstyrelsen.

2. Andelen förorenade vattentäkter på Gotland

Kommentar: Vart femte år undersöks 100 slumpmässigt utvalda vattentäkter på ön med avseende på bakteriell påverkan. Situationen från år till år kan anses vara i stort sett oförändrad även om en minskande trend kan skönjas. I den senaste undersökningen var vattnet i 30 av de 100 undersökta vattentäkterna bakteriellt påverkade vilket ger ett nyckeltal på 0,3.

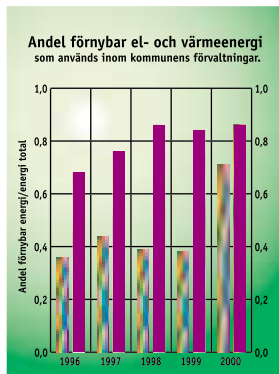

Diagrammet: Nyckeltalet visar hur stor andel av Gotlands vattentäkter som på olika sätt förorenas bakteriellt. Nyckeltalet är ett tal mellan 0 och 1. Ju lägre värde, desto färre förorenade vattentäkter.

Källa: Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen.

3. Andelen förnyelsebar elenergi samt förnyelsebar och återvunnen värmeenergi som används inom kommunens förvaltningar

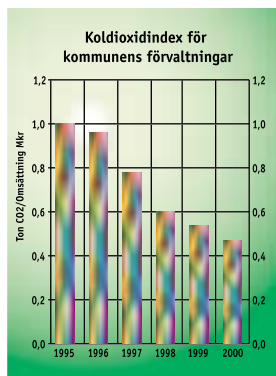
Kommentar: Den förnyelsebara andelen av fjärrvärmeproduktionen har ökat under senare år, främst genom satsningar på biobränslen. Den nya biobränslepannan på Skrubbs gör att merparten av det kanadensiska biobränslet, tallbecksolja, kunnat ersättas med flis. Från och med april köper Gotlands kommun för första gången miljömärkt el och 60 % av den el som köpts in från Nora Energi är "Bra miljöval". Den totala andelen förnyelsebar el har därav ökat avsevärt det senaste året. Till återvunnen värmeenergi räknas spillvärme från Cementa och deponigas från Visby avfallsdeponi.

Diagrammet visar andelen förnyelsebar elenergi samt andelen förnyelsebar värmeenergi som köps in till kommunens förvaltningar i förhållande till den totala mängden el- eller värme som köps in. Nyckeltalet är ett tal mellan 0 och 1. Ju högre värde, desto större är andelen förnyelsebar energi i kommunens energianvändning. *Källa: Nora Energi och GEAB.*

4. Koldioxidindex för kommunens förvaltningar

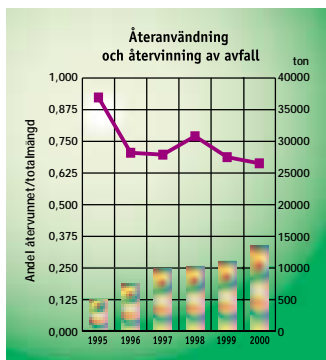
Kommentar: Utsläppen av fossilt koldioxid från kommunens förvaltningar har minskat under perioden. Den största minskningen beror fortfarande på satsningar på biobränslen i fjärrvärmeproduktionen men även på ökade satsningar på pellets och fliseldning. Även användningen av biobränslet RME (rapsmetylester) har ökat. Observera att nyckeltalet inte ger någon helhetsbild av utsläppssituationen utan syftar endast på koldioxidutsläpp från fossila bränslen.

Diagrammet visar kommunens årliga utsläpp av koldioxid från fossila bränslen per omsatt krona. Ett tal mellan 0 och 1 visar på minskade utsläpp och tal över 1 visar på ökade utsläpp jämfört med startåret 1995 (11 500 ton). Ju lägre tal desto bättre. *Källa: Gotlands kommun, Nora Energi och GEAB.*

6. Inköp av ekologiska livsmedel

Inköp av ekologiska livsmedel har hittills utgjort en liten del av de totala livsmedelsinköpen som uppgår till ca 40 mkr per år. Under året har barn- och utbildningsförvaltningen på försök serverat ett antal KRAV-rätter i skolorna på ön vilket inneburit att dessa inköp ökat. Samtidigt ökar andelen inköp av dessa produkter något även ute på de övriga förvaltningarna. Under året har förvaltningarna köpt in ekologiska livsmedel för en sammanlagd summa av 277 tkr. Andelen ekologiska inköp utgör ca 7 promille av livsmedelsinköpen och målet i kommunens Agenda 21 (30 % ekologiska livsmedel senast 2001, om kostnaden är rimlig) kommer inte att uppnås under år 2001. Ett av huvudskälen till att man inte köper mer ekologiska produkter är den höga prisnivån. *Källa: Konsult- och servicekontoret.*

5. Återanvändning och återvinning av avfall

Kommentar: Insamling av återanvändbart och återvinningsbart avfall samt farligt avfall ökar hela tiden på Gotland. Årets omdiskuterade taxehöjning för renhållningstjänster har inneburit en ökning av källsorterat material med ca 10 %. Gotlänningen sorterade under 2000 ca 135 kg/person och är jämförd med den genomsnittliga svensken som sorterade ca 130 - 135 kg/person och år. Den ständigt ökande insamlingen av farligt avfall bedöms som ett ökat miljöengagemang och en ökad kunskap om farorna med detta avfall.

Diagrammet visar hur stor del av allt avfall som kommunen samlar in och som på olika sätt återanvänds, återvinns eller nyttjas för energiutvinning i förhållande till den totala mängden avfall som samlas in. Nyckeltalet är ett tal mellan 0 och 1. Ju högre desto bättre. För att samtidigt visa minskningen av avfall till deponi eller liknande visas en linje i samma diagram med skalan till höger. *Källa: Tekniska förvaltningen.*

FÖRVALTNINGSSPECIFIKA NYCKELTAL

7. Användning av el och värme på förvaltningarna

Kommentar: I årets redovisning har vi valt att titta på hur el- och värmeanvändningen ser ut totalt i samtliga kommunens fastigheter. En vanlig kontors-, skol- eller vårdlokal ska inte behöva dra mer värme än 150 kWh/m² per år om energihushållningen är bra. Högre värden kan bero på sämre byggnader eller dåliga styr- och reglerrutiner. Värdena är graddagskorrigerade för att inte väderleken ska påverka resultatet. För att visa situationen på förvaltningsnivå presenteras även i år de tre vårdförvaltningarna. Av de tre förvaltningarna har Gotlands södra vårdförvaltning och Visby vårdförvaltning tack

vare tekniska förvaltningens insatser lyckats minska sin energianvändning. På Gotlands norra vårdförvaltning pågår också ett energieffektiviseringsarbete som kommer att ge resultat på sikt. Sämre siffror kan också förklaras med högre andel fastigheter med dålig energihushållning. Det mest intressanta är dock den skönjbara minskningen i energianvändningen som redovisas i diagrammet över samtliga förvaltningars lokaler. *Källa: Tekniska förvaltningen.*

